

Luksus å være Løvenskiold-ku

NITTEDAL: I det nye fjøset på Hakedals Verk er det luksus å være både røkter, kalv og ammeku.

TEKST OG FOTO: Liv Jorunn Denstadli Sagmo, liv.sagmo@tunmedia.no

Den eneste forskjellen på dette og et melkefjøs, er at vi ikke har melkerobot. Og at kalvene kan gå ut og inn av ku-området for å få melk.

Gårdsbestyrer Kjetil Randem viser stolt fram det nye ammekufjøset på Hakedals Verk i Nittedal. På eiendommen til skog- og bedriftseier Carl Otto Løvenskiold er det reist en ny stasbygning, til en prislapp på 15 millioner kroner.

Selv om valmtaket passer godt inn med de gamle, ærverdige bygningene på tunet, er bygninga slettes ikke bare til pynt. Her skal det produseres 30 tonn storfekjøtt i året og bygges opp en renrasert besetning med kjøttsimmental.

– Eierne vår ønsker å ta vare på og utvikle eiendommen. Han har et forvaltergen og tenker langsiktig, forteller gårdsbestyrer Kjetil Randem.

REETABLERE KULTURLANDSKAP

Historien på Hakedals Verk ligner den vi hører på gårder med nybygg ellers i landet. De eksisterende driftsbygningene var ikke optimale, og mye var basert på provisoriske løsninger.

– Vi sto ved et skille. Enten måtte vi redusere

ammekubesetninga, eller så måtte vi bygge nytt, forteller agronom Øyvind Wold.

Før nyfjøset sto ferdig, røkta han og de andre ansatte i jordbruksavdelinga hos Løvenskiold, ei besetning på 40 ammekyr.

– Det var beitekapasiteten som avgjorde. Vi hadde allerede mange inngjerda områder, og siden vi har erfart at simmentalkua egner seg godt til beiting, var det mulig for oss å satse videre, sier Wold.

– Simmental er store kyr som melker godt, og kalvene har veldig god tilvekst ute på sommerbeite. I tillegg holder kua seg godt, legger han til.

I en samlet ressursvurdering, og med ambisjoner om å gjenåpne gamle beiter og reetablere kulturlandskap, var det ikke vanskelig å få med eier Carl Otto Løvenskiold på ideen.

AMMEKU I KORNLAND

Løvenskiold-eiendommen er en av Norges aller største landbrukseiendommer med sine 430 000 dekar. 335 000 dekar er produktivt areal, som i hovedsak består av skog, og av disse er om lag 4 000 dekar jordbruksarealer, som brukes til korn, gras og beiter (i tillegg leies 1 000 dekar).

MOR: 65 av dyrene i besetninga er stambokført simmental. Strategien er å oppformere besetninga, med utgangspunkt i eget materiale og økt bruk av inseminering.

Drifta på gården

Drives av: Gårdsbestyrer Kjetil Randem og agronom Øyvind Wold, for Carl Otto Løvenskiold

Gårdsnavn: Hakedals Verk

Produksjon: Ammeku-produksjon med mål om 80 kalvinger i året og produksjon av 30 tonn storfekjøtt. Kornproduksjon.

Areal: 3 000 dekar korn og 1 000 dekar grasproduksjon, hvorav 1 000 dekar er leiejord. 900 dekar er utmarksbeite. Totalt areal på skog- og jordbruk er 430 000 dekar. 335 000 dekar er produktivt areal.

H.O.H.

165
meter

Nedbør
553
millimeter i
vekstperioden

Nittedal

Graddager
1259

Graddag uttrykker en kombinasjon av temperatur og tid, der 1 graddag = 1 °C per døgn. Vekstperioden er regnet fra 1. april til 30. september. Basistemperaturen er 5 °C.

”

Vi hadde bestilt
35 okser til
1. november. Da måtte
fjøset være ferdig.

Agronom Øyvind Wold

KJØTTSAKSING: Før var det kornproduksjon som tok det meste av tida til agronom Øyvind Wold. Nå jobber han systematisk for å bygge opp en stor besetning med kjøttsimmental hos Løvenskiold-Vækerø.

KOSTBART: Gråkjær har levert et spesialtegnert bygg, slik at det skal passe inn i miljøet på gården. Valmtak og spesiell utforming på vinduer og dører har gjort bygget kostbart.

Fram til 60-tallet var det ei melkekubesetning på driftssenteret i Hakedals Verk, som er én av to driftssenter tilknyttet eiendommen.

– Men landbrukspolitiske virkemidler gjorde det mer lønnsomt å drive med korn. Derfor forsvant melkekua, og gamle beiter ble planta igjen. De første dyra kom ikke tilbake før på 90-tallet, og da var det ammekyr man satsa på, forteller Randem.

Hvorfor man startet opp med simmental til å begynne med, kan verken Randem eller Wold svare på. De startet i sine jobber først mange år senere.

– Da jeg begynte for ti år siden, var det 20 ammekyr her, forteller Wold.

Nå er han ansvarlig for ei besetning som i løpet av få år skal telle 80 morder, og et tilsvarende antall kalver.

– Vi har mildt sagt bygget oss mer jobb. Før var det mest arbeid med korn i høysesong. Nå er det i tillegg høsting av fôr og ellers fjøsarbeid året rundt, sier Wold.

NÅR KALVEN ER PRODUKTET

Planlegginga av nyfjøset starta høsten 2015.

Det store spørsmålet var om de skulle bygge for liggebåser eller et underlag av talle.

– Nortura var viktige rådgivere i tidlig fase. Vi diskuterte og reiste rundt for å se på andre fjøsløsninger. Til slutt fant vi ut at liggebåser var den beste løsninga for oss. Både med tanke på dyrevelferd og for arbeidsmiljøet til dem som jobber her, forteller Randem.

De stilte seg det enkle spørsmålet: Hva er produktet?

– Det er kalven. Vi har lagt mye i for et best mulig miljø for den, sier Randem.

Et annet punkt som var avgjørende for å gå for liggebåsfjøs, var at de ønsket å forenkle den daglige drifta.

SÆREGENT OG PLASSBYGGET

At Gråkjær kunne levere et spesialtegnert bygg med krav til estetikk, var viktig for byggherren. Huset skulle gli inn i miljøet på tunet. Det skulle være tømmermannspanel, valma tak og en spesiell utforming på dører og vinduer.

– At det skulle ha noen særegenheter, medførte noe høyere pris, sier Randem. ▶

KALV: Dypstrøarealet er 250 kvadratmeter stort. Kalvene går ut og inn av ku-området for å få melk.

TREKK: Det er valgt to trekkstasjoner til gjødseltrekket – én på kusida og én på oksesida.

ANNONSE

ALLIANCE
ENGINEERED TO KEEP YOU AHEAD

**MER FOR PENGENE
- ET SMARTERE VALG!**

Alliance 390
et av de beste flotation-
dekkene på markedet,
nå på kampanje!

Kampanjen gjelder disse dimensjonene:
560/45R22,5 152D
600/50R22,5 159E

ALLIANCE 390

**HØY BELASTNING • LAVE LUFTRYKK
GLIMRENDE SELVRENSING**

Kampanjeperiode juni/juli/august 2018

TRAKTORDEKK | FLotation | SKOGSDEKK | EM
Ta kontakt med din nærmeste maskinhandler eller dekkverksted for tilbud!
Les mer på www.alliancedekk.no
Importer: NDI Norge AS - www.ndi.no

GODKALVEN

Tel. 908 26 618
godkalven.no

Vårkampanje!

Melketanker
100–300 liter melketanker i rustfritt stål. Smale tanker for enklere plassering.

Bredde:
100L - 58 cm
200L - 75 cm
300L - 92 cm

100L - **kr. 16 900 eks. mva**
200L - **kr. 20 900 eks. mva**
300L - **kr. 23 900 eks. mva**

Melketaxi 4.0

- 100, 150 og 260 liter
- Pasteurisering og kjøling
- Drift på hjul
- LED-lys framme

Priser fra **kr. 45 000 eks. mva**

Hytter, innhegninger, utstyr og løsninger for stell av kalver

► De valgte å inngå en totalentreprise med Gråkjær, som inkluderte innendørsmekanisering fra Felleskjøpet, pluss to møkkummer på henholdsvis 1 200 kubikk og 1 500 kubikk.

– Den ene kummen er bygd like ved fjøset, den andre står ute på jordet. Hovedtanken med kummene er at vi skal kunne bruke slangespreder og redusere jordpakking, forteller Wold.

LUKSUS I KALVEBINGEN

Husdyrrommet måler 2 100 kvadratmeter totalt, har 160 liggebåser og kapasitet til 240 dyr. Fjøset er delt på midten av et førbrett, med kviger, kyr og kalver på den ene siden, og okser og oksekulver på den andre.

– Den eneste forskjellen på dette og et melkefjøs, er at vi ikke har melkerobot. Og at kalvene kan gå ut og inn av ku-området for å få melk, sier Randem.

Om lag 250 kvadratmeter av fjøset er forbeholdt kalvene. Her er gulvet senka med 40 centimeter og fylt opp med en djupstrøblending av flis og halm. Dette tømnes mellom én til to ganger i året.

– Kalvene har fått veldig god plass, forteller Randem. Djupstrøarealet inkluderer også seks romslige syke- og fødebinger.

LANGSIKTIG RASESTRATEGI

Det er lagt opp til 80 kalvinger i året. 40 kalvinger på våren og 40 på høsten. Men i år blir det «bare»

70 kalvinger. Dette er fordi besetninga er i en oppbyggingsfase. Det ble kjøpt inn 20 kviger høsten 2016 for å forberede oppbygginga av besetninga.

– Populasjonen av simmental er fortsatt relativt liten i Norge, noe som betyr at det ikke er så enkelt å få tak i de beste dyra. Strategien er derfor å oppformere besetninga med utgangspunkt i eget materiale, og økt bruk av inseminering, sier Wold.

I dag er 65 av dyrene i besetninga stambokført simmental. Det leveres hårprøver til DNA-testing for å dokumentere status i besetninga. ►

BÅNDFØR: Felleskjøpet har levert I-mek-løsning til ammekufjøset. Førblanderer må fylles to til tre ganger i døgnet, mens resten går av seg selv. Den er programmert i soner.

ANNONSE

EKSPERTER PÅ GJØDSELHÅNDTERING

Ring våre rådgivere for hjelp!

**Cobra pumper - Stangpumper
Propellormørere - Gjødselvogner
Tårnmiksere - Gjødselseparator**

Inge J Nydal	tlf. 951 20 629
Johannes Ulsund	tlf. 990 05 545
Asbjørn Melby	tlf. 905 07 070
Roald A Kjenstad	tlf. 952 82 022
Sondre Rikstad	tlf. 971 01 377

Kontakt oss: 63 83 90 00

salg@hektner.no

hektner.no

MILJØ: Gårdsbestyrer Kjetil Randem (t.v.) og agronom Øyvind Wold er godt fornøyde med arbeidsmiljøet i det nybygde ammekufjøset til Carl Otto Løvenskiold.

► – Det er jobbet godt systematisk over flere år, og vi har god status på genmaterialet. Planen er at vi også skal kunne selge renrasede livdyr av simmental, forteller Wold.

Så langt har de allerede solgt åtte avlsokser. Den ene, Mingo av Hakadal, ble i april solgt for 75 000 kroner på Tyrs livdyrauksjon på Staur.

De forsøker å tenke langsiktig i Hakadal. Ifølge agronom Wold har kjøttsimmental gjerne mer melk enn de andre kjøttferasene, og kan derfor være godt egnet til innblanding med andre raser.

– Vi skal ikke utelukke innblanding av for eksempel charolais eller limousin i deler av besetninga, men nå er hovedfokus avlsarbeid på simmental, sier Wold.

TAK MED LYDDEMPING

Inne i fjøset er det stille. En av årsakene til dette er at himlinga er dekket av støydempende plater, som hjelper på akustikken.

– Vi er veldig fornøyde med denne løsninga, sier Randem.

Spesielt når kalvene skiller fra mora ved seks måneders alder, er det godt med et slikt tiltak, forteller Wold.

– Da rauter de tre dager i strekk. Nøyaktig, sier Wold.

Det er godt å være både røkter og ammeku på Hakedals Verk.

– Vi har forsøkt å få til en rasjonell og effektiv løsning. For eksempel har vi valgt rasjonell føring med en fullfôrblender og båndutlegger, sier Randem.

Fôrblenderen fylles to til tre ganger i løpet av døgnet og er programmert på hvilke båser som skal ha de ulike fôrblendingene.

GJØDSELTREKK OG KALDTREKK

Skrapeutstyret skal også gjøre arbeidet mer rasjonelt. Her er det valgt kjettingtrekk som går åpent i gjødselrenna.

VEKT: Røkterne hos Løvenskiold-Vækerø sender oksene til slaktning på om lag 16 måneder, og forsøker å treffe en slaktevekt på 380 kilo.

– Vi har valgt å sette inn to trekkstasjoner. Én på kusa og én på oksesida. Det gjør at vi kan stoppe trekket og kjøre det manuelt eller med lengre intervaller, mens det går som vanlig på den andre sida, sier Randem.

Det er spesielt i kalvingsperioden at dette er viktig.

– Dersom det skulle forekomme at ei ku kalver i liggebåsårealet, må vi være helt sikre på at kalven ikke blir med gjødseltrekket, sier Randem.

– Mitt inntrykk er at kvaliteten og driftssikkerheten på gjødseltrekkene er blitt bedre med årene. Med gode rutiner for smøring og vedlikehold skal det nok gå greit, sier Randem.

Apropos trekk; ventilasjonen i fjøset er mekanisk.

– Til å begynne med vurderte vi åpne gardinløsninger, men landet fort på et tett fjøs med lufteventiler, som styres av ventilasjonsanlegget, forklarer Randem.

– Nå har vi drifta en vinter og opplever at ventilasjonsanlegget takler vinteren. Her i området er det ikke uvanlig med 25 minus, så kald trekk fra lufteventilene var vi litt spente på. Dette har gått veldig bra. Anlegget har fungert fint og sørget for både god utskifting av lufta og temperaturkontroll, sier Wold.

SISTE FRIST FOR INNFLYTTING

Det var en intensiv byggeperiode i Hakadal i 2017. Ekstra utfordrende ble det siden nyfjøset skulle bygges på tomta til det gamle.

Så tidlig som mars ble de første kvigene sluppet ut på beite. Dog med litt ekstra halm til liggeunderlag, under den store granskogen.

– Det var viktig å komme i gang i rett tid, for å få inn dyra samme høsten, sier Randem.

Gammelfjøset ble revet i mars. Grunnarbeidet var ferdig i slutten av april. I mai ble grunnmuren støpt. Deretter ble resten av huset bygd på stedet.

– Dette var ingen sandwich-løsning, og vi var avhengige av at alt skulle gå på skinner. Bortsett fra noen ustabile leirmasser i grunnarbeidet gikk det rimelig bra, forteller Randem.

16. oktober fikk besetninga flytte inn i det nye bygget. Dette var fjorten dager etter skjemaet, men med god margin til en viktig dato.

– Vi hadde bestilt 35 okser til 1. november. Da bare måtte fjøset være ferdig, sier Wold. ■

Eieren vår ønsker å ta vare på og utvikle eiendommen. Han har et forvaltergen og tenker langsiktig.

**Gårdsbestyrer
Kjetil Randem**